

OKRUHY KE STÁTNÍ ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠCE

OBECNÁ LINGVISTIKA A TEORIE KOMUNIKACE

Bc. dvouoborové studium

1. **Klasické lingvistické strukturalismy.** Jejich představitelé, školy, významné práce. Základní koncepty strukturalismu – funkce, jazyk, mluva, diachronie, synchronie, paradigma, syntagma, označující, označované, lineárnost, arbitrárnost atd.
2. **Obrat ke komunikaci v humanitních vědách a s tím související vývoj lingvistiky.** Rozvoj lingvistických disciplín zaměřených na různé aspekty komunikace: psycholingvistika, sociolingvistika atd. Tematika pragmatiky, základní koncepty teorie mluvních aktů, základní principy kognitivní lingvistiky. Zaměření lingvistiky na vyšší jazykové roviny, text, diskurz.
3. **Základní témata teorie informace.** Koncepty informace, entropie, redundance; redundance češtiny a dalších jazyků. Vysvětlení informační struktury jazyka na základě popisu frekvenčního seznamu jazykových jednotek. Představitelé teorie informace a teorie komunikace, významné práce.
4. **Specifika obecného schématu sociální komunikace na pozadí teorie informace.** Jednotlivé koncepty zastoupené v modelu komunikace – přijímač, vysílač, kód, signál, kanál, šum; jejich role v komunikaci a vztah ke struktuře jazyka. Nejazykové faktory ovlivňující sociální komunikaci. Důvody využití akustického, vizuálního, gestického, atd. signálu v komunikaci.
5. **Základy teorie množin a teorie pravděpodobnosti.** Základy teorie množin (základní pojmy, axiomy a Russelův paradox), nekonečné množiny (základní pojmy, spočetné a nespočetné nekonečno, Cantorův diagonální argument), základy teorie pravděpodobnosti (základní pojmy, Kolmogorovy axiomy), Bayesův teorém (podmíněná pravděpodobnost, výpočet z Bayesova teorému).
6. **Sloveso jako organizační centrum výpovědi.** Kategorie osoba, čas, vid, modus verbi, genus verbi; vztah kategorie osoby k deixi; infinitiv, participium a další slovní tvary na pomezí sloves a jmen. Morfemická analýza slovesného tvaru.
7. **Substantiva, adjektiva a deiktická slova.** Specifika jednotlivých slovnědruhových kategorií, jmenný rod, číslo, pád v jazycích různých typů; kumulace, analytičnost, aglutinace, fúze a překrývání morfologických exponentů. Morfemická analýzy jmen.

8. **Lexikologie a její členění.** Slovo – problematika jeho vymezení; základní problémy frazeologie a idiomatiky. Základy onomastiky a lexikografie. Reprezentativní slovníky – charakteristika Příručního slovníku jazyka českého, Slovníku spisovného jazyka českého, Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost, vybraných slovníků autorských, slovníků synonym, terminologie, neologismů, frazeologie, atd.
9. **Struktura slovní zásoby.** Synonymie, antonymie, hyperonymie, polysémie, homonymie, rozpad polysémie; eufemismy, augmentativa, hypokoristika, pejorativa, tabuová slova; vrstvy lexikálních jednotek z hlediska časového, sociálního, ve vztahu k jazykové normě; kolokabilita lexikálních jednotek.
10. **Popište obecně průběh lingvistického experimentu.** Rozdíl mezi kvantitativními a kvalitativními metodami. Definice a typy hypotéz. Typy proměnných. Metodologie experimentu. Popisná statistika - grafy, tabulky, histogramy, rozdělení četností.
11. **Základní způsoby popisu artikulační fonetiky.** Klasifikace hlásek na základě místa a způsobu tvoření. Vlastnosti vokálů, konsonantů, likvid, glidů, aproximant atd. Vlastnosti slabiky, přízvukového taktu, výpovědní intonace. Změny hlásek v proudu řeči: asimilace místa a způsobu artikulace, metateze, proteze, hiját atd.
12. **Základní způsoby popisu akustické fonetiky.** Šumová a tónová charakteristika hlásek. Popis spektrogramu mluveného textu: časový průběh, formantová struktura vokálů, výška spektra konsonantů, identifikace exploziv, základní tón, transienty atd.
13. **Pražský lingvistický kroužek a jeho předchůdci.** Představitelé české historicko-srovnávací lingvistiky, rozdíly historicko-srovnávací lingvistiky a strukturalismu. Hlavní představitelé Pražského lingvistického kroužku a jejich významné práce. Kritika strukturalismu v souvislosti s marxismem.
14. **Vývoj české lingvistiky v druhé polovině dvacátého století.** Teoretická východiska Mluvnice češtiny. Základní práce v oblasti fonetiky a fonologie, morfologie, slovtvorby, lexikologie, syntaxe a teorie textu. Vývoj pomezích a dalších disciplín: matematická lingvistika, psycholingvistika, sociolingvistika, kognitivní, korpusová a obecná lingvistika, pragmatika.
15. **Způsoby vysvětlení jazykové změny.** Fyziologické příčiny hláskových změn, vysvětlení jazykové změny změnou jazykového systému, teleologické vysvětlení, vliv informační struktury textu na vývoj jazykových prostředků, kognitivně lingvistické vysvětlení, typy ekonomizace jazykového systému, jazykově vnější příčiny vývoje jazyka, analogie.
16. **Základní problémy teorie textu.** Text, promluva, komunikát, diskurz; intencionalita, komunikační situace, linearita, kohezivnost a koherentnost textu, intertextovost, akceptabilita. Formální a sémantická výstavba textů, typologie textů, metody textové analýzy.
17. **Základní problémy pragmatiky.** Vztah pragmatiky k sémiotice a ke gramatice. Mluvní akty, výpovědní modifikace, konverzační implikatury, presupozice, konverzační maximy, deixe, persvaze a fatické jazykové prostředky, variabilita stylových prostředků, jazykové prostředky zdvořilosti a nezdvořilosti.